

СТЕРЕОТИПНА ПОВЕДІНКА У СВИНЕЙ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРОЯВИ

Порошинська О. А., кандидат ветеринарних наук, доцент

Шмаюн С. С., кандидат ветеринарних наук, доцент

Лук'яненко К. Є., асистент

Козій В. І., доктор ветеринарних наук, професор

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

Сучасне інтенсивне свинарство вимагає контролю фізіологічного стану свиней як ключового показника їхнього здоров'я та адаптації до умов утримання. Одним із показників порушення добробуту свиней є стереотипна поведінка. Дослідження причин і проявів цього явища дозволяє краще зрозуміти механізми адаптації свиней до стресових факторів і є основою для вдосконалення благополуччя тварин.

Мета роботи – дослідити причини виникнення та особливості проявів стереотипної поведінки у свиней за умов інтенсивного промислового утримання, з'ясувати її зв'язок із фізіологічним станом і добробутом тварин.

Стереотипна поведінка у свиней визначається як постійно повторювані та нецільові дії, що не виконують очевидної функції. В дослідженнях Р. Tatemoto та співавт., (2020) на основі поведінкових показників запропонували поділ стереотипій у свиноматок на 4 категорії: бездіяльність, пошук корму, взаємодія з оточуючим середовищем та власне стереотипії – удаване жування.

Стереотипна поведінка – це механізми, за допомогою яких тварини реагують на несприятливі умови навколишнього середовища. Однією з найбільш поширеною причиною виникнення стереотипної поведінки є обмеження середовища існування. Тварини у тісних клітках позбавлені можливості реалізувати природні інстинкти, такі як риття, дослідження простору чи соціальна взаємодія. У поросних свиноматок тривале обмеження простору посилює кормову поведінку, яка може перерости в стереотипну поведінку, таку як удаване жування, кусання прутів чи годівниці. При цьому свиноматки старшого віку демонструють більше стереотипної поведінки, ніж молоді тварини J. Zhang та співавт., (2022).

Поросні свиноматки, що утримуються в обмежених умовах, часто демонструють стереотипну поведінку, яка пов'язана зі змінами фізіологічних та імунних показників. Дослідження L. Pan та співавт., (2022) показали, що удаване жування, кусання годівниці та станка корелюють з рівнями кортизолу, цитокінів та імуноглобулінів у крові свиней. Це свідчить, що стереотипні дії можуть виступати механізмом подолання стресу, проте довготривале утримання у стійлах призводить до хронічного стресового стану свиноматок. Тривале утримання у тісних умовах підвищує рівень кортизолу, імуноглобуліну А, інтерлейкіну-6 та частоту удаваного жування. Таким чином, тривале просторове

обмеження суттєво збільшує прояви стереотипної поведінки та стрес, що негативно впливає на фізичний і психологічний стан тварин за даними М.-Ү. Zhang та співавт., (2017).

Наслідки стереотипної поведінки під час поросності можуть впливати на розвиток потомства (Patricia Tatamoto та співавт, 2020). Зокрема, поросята від свиноматок із високою частотою стереотипій проявляють підвищену емоційність у тестах «відкрите поле» та «новий об'єкт» порівняно з потомством від свиноматок із низьким рівнем таких дій. Автори вважають, що стереотипна поведінка матері під час гестації змінює фенотип і емоційні особливості поросят.

Другим по важливості фактором є обмежений доступ до корму або незбалансований раціон, що провокує у свиней появу стереотипій, таких як удаване жування чи гризіння прутів. Голод і незадоволена потреба у жуванні є головними чинниками цих повторюваних дій. Збагачення раціону клітковиною та підвищення відчуття ситості істотно знижує частоту стереотипної поведінки (Appleby M.C., 2010). Інші дослідники (Claes Anderson та співавт., 2024) встановили, що безцільове жування може виступати як соціальний сигнал під час взаємодії з незнайомими особинами, допомагаючи тваринам комунікувати або зменшувати соціальну напруженість. Постійний вплив факторів дискомфорту (шум, висока щільність посадки, погана якість корму) активує стресові механізми, що проявляються у поведінкових девіаціях.

У промислових умовах утримання свиней поширеним явищем є прояв стереотипних форм поведінки. Результати семиденного спостереження за свиноматками другого та третього опоросу у виробничому господарстві показали, що серед 10 тварин у 7 були відмічені ознаки стереотипної активності. Зокрема, у двох свиноматок реєструвався тривалий сонливий стан та підвищена тривалість перебування у положенні лежачи на животі; в однієї – лизання та риття підлоги. У всіх семи тварин фіксувалося кусання порожньої годівниці та металевих елементів клітки, у трьох тварин додатково спостерігалось «удаване жування». Таким чином, стереотипна поведінка охоплює як пасивні, так і активні повторювані дії, що відображають реакцію тварин на обмежувальні умови утримання та соціальні взаємодії.

Стереотипна поведінка виникає як реакція на порушені умови утримання чи годівлі, що не дозволяють реалізувати природні потреби та поведінкові реакції свиней. Найбільш поширеними формами стереотипної поведінки є кусання ґрат клітки, захоплювання повітря ротом, риття підлоги, жування без корму та інші рухи. Покращення середовища утримання є ключовим для профілактики стереотипій і збереження добробуту тварин та їх потомства.

Національний
університет
біоресурсів і
природокористування
України

Факультет
ветеринарної
медицини

Міжнародна наукова конференція

«Актуальні питання ветеринарної патології»

приурочена 105-річчю факультету ветеринарної медицини
та 85-річчю доктора ветеринарних наук, професора,
заслуженого діяча науки і техніки України,
академіка НААН України

Анатолія Йосиповича Мазуркевича

2–3 жовтня 2025 р.,
м. Київ, факультет ветеринарної медицини НУБіП України

Київ – 2025

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

«Актуальні питання ветеринарної патології» приурочена 105-річчю факультету ветеринарної медицини та 85-річчю доктора ветеринарних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка НААН України Анатолія Йосиповича Мазуркевича: Міжнародна наукова конференція, м. Київ, Україна, 02-03 жовтня 2025 року: матеріали конференції, Київ, 116 с.

За викладений в тезах матеріал відповідають безпосередньо автори.

Збірник матеріалів конференції є науково-практичним виданням, в якому опубліковано тези доповідей студентів, аспірантів, кандидатів і докторів наук, наукових працівників та практикуючих лікарів факультету ветеринарної медицини та інших підрозділів Національного університету біоресурсів і природокористування України, навчальних і наукових установ України та зарубіжжя. Наукові праці відображають результати досліджень з напрямку ветеринарної медицини та біології.

Збірник матеріалів конференції розрахований на студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, науковців, практикуючих лікарів та всіх, хто цікавиться останніми тенденціями розвитку сучасної науки.

Організаційний комітет з підготовки збірника тез: Цвіліховський М.І., д.біол.н., професор; Голопура С.І., д.вет.н., професор; Малюк М.О., д.вет.н., професор; Куліда М.А., к.вет.н., доцент; «Актуальні питання ветеринарної патології» приурочена 105-річчю факультету ветеринарної медицини та 85-річчю доктора ветеринарних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка НААН України Анатолія Йосиповича Мазуркевича: Міжнародна наукова конференція, м. Київ, Україна, 02-03 жовтня 2025 року: матеріали конференції, Київ, 116 с.

Відповідальний за випуск: М. О. Малюк

НУБіП України